

van de gemeente over verzelfstandiging. Het 'op afstand plaatsen van de politiek' begint al in de jaren negentig in zwang te raken bij grote door rijk of gemeente gesubsidieerde kunstinstellingen. Rotterdam zit in de achterhoede van dit proces en heeft kunnen leren van de fouten die met name door het Rijk gemaakt zijn met betrekking tot pensioenregelingen en huisvestingsafspraken. Mede daardoor verloopt het traject tamelijk geruisloos. Per 1 januari 2006 is het Maritiem Museum Rotterdam ondergebracht in een gelijknamige stichting. Voor het eerst sinds 1885 zijn de medewerkers niet meer in dienst bij de gemeente. Per diezelfde datum gaat Coen Schimmelpenninck met pensioen. Hij blijft echter voor een periode van vier jaren betrokken bij het museum als de eerste voorzitter van de Raad van Toezicht van de stichting. Als directeur wordt hij opgevolgd door een tweehoofdige directie: Frans van Hamburg, sinds 1988 hoofd algemene zaken wordt zakelijk directeur, de auteur van dit artikel algemeen directeur.

De plaats bepaald

Uit deze beknopte schets van ruim anderhalve eeuw Maritiem Museum Rotterdam komt een aantal trefwoorden naar voren die de geschiedenis karakteriseren. De begrippen 'nationaal', 'historisch' en 'technisch' staan al in de jaren van de Yachtclub centraal. Niet zo heel veel later blijkt het museum de historische kant op te gaan, ten koste van –zo vindt vooral het bedrijfsleven– de actueel technische ontwikkeling van de scheepvaart. Dat leidt uiteindelijk tot een scheiding der maritieme geesten en tot de opening, in 1919,

van een tweede, nationaal gedacht scheepvaart-technisch museum in Rotterdam, het latere NISS.

Een andere kwestie die van grote invloed is op de ontwikkeling van het Maritiem Museum, is de combinatie met Volkenkunde. Dit heeft niet alleen met inhoud te maken –eind negentiende eeuw is dat nog zeer verklaarbaar– maar vooral met personen en status. Het Maritiem Museum ontbeert in die periode grote verzamelaars, terwijl Van Rijckevorsel met zijn verzameling, kennis en invloed de Volkenkundige 'afdeling' snel tot volwassenheid brengt.

Het trefwoord 'nationaal' speelt een cruciale rol in de plaatsbepaling van het Maritiem Museum tot op de dag van vandaag. Prins Hendrik ziet midden negentiende eeuw de opbouw van een verzameling scheepsmodellen, schilderijen en boeken als ondersteunend aan en bewijs van de nationale status van zijn Yachtclub. Wanneer de gemeente Rotterdam het Maritiem Museum 'Prins Hendrik' onder zijn vleugels neemt, blijft men nationaal en vanuit het volkenkundig perspectief ook internationaal verzamelen. Na de splitsing tussen Volkenkunde en Maritiem blijft de focus van de laatstgenoemde nadrukkelijk nationaal. Maar focus en status zijn twee heel verschillende begrippen. Dat wordt duidelijk wanneer het Nationaal Instituut (NISS) zijn deuren opent en vooral wanneer drie jaar later nieuwkomer Nederlandsch Historisch Scheepvaartmuseum in Amsterdam zich met grote vanzelfsprekendheid als het nationale scheepvaartmuseum presenteert. De aloude Amsterdam-Rotterdam competitiedrang zal tot eind twintigste eeuw,